

Mogens Moe

MILJØRET-

MILJØBESKYTTELSE

3. udgave

GADJURA

Mogens Moe
Miljøret-Miljøbeskyttelse
3. udgave, 1. oplag
© GadJura, København 1997

ISBN 87-607-0422-5

Omslag: GRAFISK VÆRK A/S, Frederiksberg
Grafisk tilrettelæggelse: Axel Surland
Tryk: AKA-PRINT A/S, Århus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

3. udgave er ajourført til 1. juli 1997. Der er gået 3 år siden 2. udgave kom, og det er lang tid på miljørettens område. Der er både kommet nye love, mange nye detailregler og et stort antal afgørelser. Det har medført et meget stort antal ændringer, hvoraf nogle er ganske væsentlige, mens det store antal vedrører enkelthederne. Historisk stof er forkortet. Væksten i sidetallet afspejler, at reguleringen er blevet mere omfattende. Siden 1. udgaven af denne bog udkom i 1992 er alene antallet af regelsæt øget med 30%.

Hovedsigtet er fortsat at give et overblik over miljøretten til praktisk brug, og målgrupperne er som hidtil studerende, miljømedarbejdere, advokater og andre, der arbejder med miljøspørgsmål.

Systematikken er bibeholdt, og den, der har brugt bogen før, kan uden besvær finde det tilsvarende stof i denne udgave.

Humblebæk, juli 1997

Mogens Moe

Indholdsfortegnelse

Forkortelser	17
1 Ideen med bogen og dens opbygning	19
1.1. Ideen med bogen	19
1.2. Bogens opbygning	20
1.3. Grundlaget for bogen	21
FØRSTE DEL - MILJØKRAV	
1 Miljøkrav til industri o.lign.	
Afsnit 1. Fælles regler	25
2.1. Problemer og strategier	25
2.1.1. Mbl. 73 – en industrimiljølov	25
2.1.2. Strategi i bekæmpelsen af forureningen	26
2.1.3. Fra fortynding over rensning til renere teknologi	28
2.1.4. Fra naboklager til globale miljøproblemer	30
2.1.5. Danmark, EU og Verden.. ..	31
2.1.6. Mbl. 91 - kontinuitet	32
2.2. Inddeling af virksomheder	32
2.2.1. Ny listevirksomhed	33
2.2.2. Eksisterende listevirksomhed	35
2.2.3. Virksomhed reguleret af branchebekendtgørelse eller anlægsbekendtgørelse	36
2.2.4. § 42-virksomhed	37
2.3. Miljøkrav	38
2.3.1. Lokalisering	39
2.3.2. Vand: Spildevand og grundvandsbeskyttelse	42
2.3.3. Luft	44
2.3.4. Støj	46
2.3.5. Risiko	46
2.3.6. Affald fra industri o.l. aktiviteter	47
2.3.7. Eksport af visse brugte fabriksanlæg	51
2.3.8. Egenkontrol	51
2.3.9. Grønt regnskab	52
2.4. Yderligere miljøkrav	52
2.4.1. 8 års beskyttelse – med meget få undtagelser	53

2.4.2.	Vilkårsrevision efter 8 år	54	3.3.3.	Gødning	83
2.4.3.	Spildevandstilladelser	55	3.3.4.	Sprøjtejournaler m.m.	84
2.4.4.	Ændring til fordel for virksomheden	55	3.3.5.	Tilskud til miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger m.v.	84
Afsnit II.	Særlige grupper af forurenere	55	3.4.	Pelsdyrfarme	85
2.5.	Renseanlæg, forbrændingsanlæg og lossepladser	55	3.5.	Vandløbslov og okkerlov	85
2.5.1.	Kommunale renseanlæg	56	3.5.1.	Dræningsretten. Okkerloven	86
2.5.2.	Affaldsforbrændingsanlæg	57	3.5.2.	Regulering og rørlægning. Restaurering	86
2.5.3.	Lossepladser	58	3.5.3.	Vedligeholdelse. Regulativer	86
2.6.	Kraftværker	60	3.5.4.	Bræmmer	87
2.7.	Genteknologi	61	3.6.	Akvakultur	88
2.8.	Biler og anden landtransport	62	3.6.1.	Ferskvandsdambrug	88
2.8.1.	Luftforurening	63	3.6.2.	Saltvandsdambrug	90
2.8.2.	Støj	64	3.6.3.	Havbrug	90
2.9.	Fly og lufthavne	64	4.	Miljøkrav til forbrugerne	93
2.10.	Forurening fra skibe mv. Havmiljøloven. Broprojekterne	65	4.1.	Affald	93
Afsnit III.	Miljøkrav uden adressat	67	4.1.1.	Husholdningsaffald	94
2.11.	Krav til miljøtilstanden	67	4.1.2.	Flasker	94
2.11.1.	Krav til overfladevands kvalitet	68	4.1.3.	Dæk	95
2.11.2.	Luft	69	4.1.4.	Batterier	95
3.	Miljøkrav til landbrug o.lign.	75	4.2.	Drikkevand	96
3.1.	Problemer og strategier	75	4.2.1.	Vandforsyningslovens grundregler, §§ 18–20	96
3.1.1.	NPO-redegørelse 1984	75	4.2.2.	Krav til vandværksvand	97
3.1.2.	Vandmiljøplan 1987	76	4.2.3.	Enkeltindvindinger. Tvangsmæssig tilslutning til vandværk	98
3.1.3.	„Bæredygtigt landbrug“ 1991	76	4.2.4.	Områder med særlige drikkevandsinteresser	99
3.1.4.	Efter „Bæredygtigt landbrug“	77	4.2.5.	Vandfonden	99
3.1.5.	Danmark, EU og Verden	78	4.3.	Spildevand	100
3.2.	Miljøministeriets krav	79	4.3.1.	Nedsivning. Samletank	100
3.2.1.	Lokalisering, godkendelse, afstandskrav	79	4.3.2.	Direkte udledning	100
3.2.2.	Harmonikrav	80	4.3.3.	Tvangsmæssig kloakering	100
3.2.3.	Andre krav vedr. husdyrgødning	80	4.4.	Nedgravede olietanke	101
3.2.4.	Reduktion af brugen af plantebeskyttelsesmidler	81	4.5.	Rottebekæmpelse	101
3.2.5.	Forbud mod vandløbsforurening	82	4.6.	Dyrehold, brændeovne, naboret	102
3.2.6.	Forbud mod halmafbrænding	82	4.6.1.	Dyrehold	102
3.2.7.	Slambekendtgørelsen	82	4.6.2.	Brændeovne	102
3.3.	Landbrugsministeriets krav og tilskud	83	4.6.3.	Naboret	102
3.3.1.	Arealkrav og størrelseskrav	83			
3.3.2.	Grønne marker	83			

5.	Farlige kemikalier	105
5.1.	Problemer og strategier	105
5.1.1.	Gammel giftlovgivning	105
5.1.2.	Danmark, EU og OECD	106
5.1.3.	Fra vugge til grav	106
5.1.4.	„Efterslæbet“ af gamle stoffer	107
5.2.	Omgang med farlige kemikalier	107
5.3.	Nye kemiske stoffer	109
5.4.	Bekæmpelsesmidler	110
5.4.1.	Godkendelse og revurdering af bekæmpelsesmidler ..	110
5.4.2.	EU-systemet for godkendelse af plantebeskyttelsesmidler	113
5.4.3.	Biocider	113
5.5.	Industrikemikalier m.v.	114
5.5.1.	Anvendelsesbegrænsninger af hensyn til menneskers sundhed	114
5.5.2.	Anvendelsesbegrænsninger og forbud af hensyn til miljøet	115
5.5.3.	Konkrete indgreb	116
5.5.4.	Vildledning	117

ANDEN DEL · BESLUTNINGSPROCESSER

6.	EU og det internationale samfund	121
6.1.	Faserne i traktatgrundlaget	121
6.1.1.	Første fase: 1972–1987	122
6.1.2.	Anden fase: 1987–1993	122
6.1.3.	Tredie fase: Efter Maastricht	123
6.2.	Hovedlinier i indholdet	124
6.3.	Fælles elementer i retsakterne	127
6.3.1.	Miljøgarantien	127
6.3.2.	Sikkerhedsklausul	128
6.3.3.	Komitéprocedure	128
6.3.4.	Fortolkning af EU-retsakter	129
6.4.	Implementering	130
6.4.1.	Retlig implementering	130
6.4.2.	Fysisk implementering	131
6.4.3.	Miljøagenturet	132

6.5.	EU som ramme for danske beslutninger på miljøområdet	133
6.5.1.	Processen	133
6.5.2.	Indholdet af dansk miljøret	134
6.5.3.	EU-retten i den konkrete danske sag	134
6.6.	Andre internationale forpligtelser på miljøområdet	136
6.7.	Danske miljøstøtteordninger	137
7.	Nationale myndigheder	141
7.1.	Folketinget	141
7.2.	Miljø- og energiministeriet og dets styrelser	142
7.2.1.	Minister og departement	143
7.2.2.	Miljøstyrelsen	144
7.3.	Miljøklagenævnet og Naturklagenævnet	145
7.3.1.	MKN's opgaver	146
7.3.2.	MKN's sammensætning og sagsbehandling	147
7.3.3.	Naturklagenævnet	148
7.4.	Andre ministerier	148
7.4.1.	Landbrugsministeriet	149
7.4.2.	Trafikministeriet	149
7.4.3.	Arbejdsministeriet/Arbejdstilsynet	149
8.	Lokale myndigheder	153
8.1.	Amterne	154
8.1.1.	Politisk niveau	154
8.1.2.	Forvaltning	155
8.1.3.	Hovedopgaver	155
8.2.	Kommunerne	156
8.2.1.	Politisk niveau	156
8.2.2.	Forvaltning	156
8.2.3.	Københavns kommune	156
8.2.4.	Myndighedsopgaver	157
8.2.5.	Driftsopgaver	157
9.	Særtræk ved sagsbehandling	161
9.1.	Afgørelser er knyttet til virksomheden på stedet	161
9.1.1.	Overdragelsessituationer	161
9.1.2.	Ejer/lejer-situationer	162

9.2.	Kompetenceforskydning efter mbl. kap. 5 og 9	162
9.3.	Kontradiktion	163
9.4.	Klageret. Opsættende virkning	164
9.4.1.	Naboers klageret	165
9.4.2.	Foreningers klageret	166
9.4.3.	Underretning	166
9.4.4.	Opsættende virkning	167
9.4.5.	Afskæring af klage	168
9.4.6.	Søgsmålsfrist	168
9.4.7.	Speciallovene	169
9.5.	Aftaler	169
9.5.1.	Udviklingen gennem 1990'erne	170
9.5.2.	Frivillige aftaler	171
9.5.3.	§ 10 - aftaler	172
9.5.4.	Forhold til konkurrencelovgivning og EU	173
10.	Fra reglerne til den fysiske verden	175
10.1.	Regelstyringens dimensioner	175
10.2.	Hvad skal til for at regelstyring virker?	176
10.2.1.	Lovtidendemodellen	176
10.2.2.	Målsætning	177
10.2.3.	Kommunikation	177
10.2.4.	Motivation og løbende virkemidler	178
10.2.5.	Opfølgning	178
10.3.	Eksempler på relativ succes ved regelstyring	178
10.3.1.	Kommunal vandrensning	179
10.3.2.	Industriens udledninger	180
10.3.3.	SO ₂ og NO _x fra kraftværker	181
10.3.4.	Ozonlagsnedbrydende stoffer	181
10.3.5.	Affaldsbehandling	182
10.4.	Eksempler på relativ fiasko ved regelstyring	182
10.4.1.	Landbruget	183
10.4.2.	Dambrug	185
10.4.3.	Sekundære regelsæt	186
10.5.	Virkning af andre styringsmidler	187
10.5.1.	Planlægning	187
10.5.2.	Brugerbetaling og pant	187
10.5.3.	Grønne afgifter	188

10.5.4.	Tilskud	190
10.5.5.	Aftaler	190
10.6.	Konklusion	190

TREDJE DEL · SÆRLIGE PROBLEMER

11.	Forurenet jord	197
11.1.	Problemer og strategier	197
11.1.1.	De gamle forureninger	197
11.1.2.	Nyere forureninger	197
11.1.3.	Udvikling	198
11.1.4.	Jordforureningens omfang	199
11.2.	Registrering og rådighedsbegrænsning	200
11.2.1.	Registrering	200
11.2.2.	Tinglysning	201
11.2.3.	Rådighedsbegrænsning	201
11.2.4.	Stop for byggearbejder	201
11.3.	Skal der renses op, og hvem skal betale?	202
11.3.1.	Skal der renses op?	202
11.3.2.	Frivillig privat oprensning	203
11.3.3.	Oliebranchens Miljøpulje	204
11.3.4.	Offentligt finansieret oprensning	204
11.3.5.	Påbudt privat oprensning	205
11.4.	Offentligt finansieret oprensning	205
11.4.1.	Den administrative organisation	205
11.4.2.	Afværgeprojekt efter ADL	206
11.4.3.	Selvhjælp og nyere forureninger	207
11.5.	Tilbagesøgning hos forurenere	208
11.5.1.	Kun skadevolder kan gøres ansvarlig	208
11.5.2.	Skadevolderen skal have handlet ansvarspådragende	209
11.5.3.	Ansaret må ikke være forældet	213
11.6.	Påbudt privat oprensning	214
11.6.1.	Forvaltningsret og erstatningsret	214
11.6.2.	Undersøgelsespåbud efter mbl. § 72	215
11.6.3.	Oprensningspåbud efter olietankbekendtgørelsen	216
11.6.4.	Oprensningspåbud efter miljøbeskyttelsesloven	217
11.6.5.	Lovliggørelse efter mbl. § 69	219
11.7.	Værditabsloven. Overtagelse	220
11.8.	Forholdet mellem køber og sælger	221

11.9. Jordforureningsudvalgets forslag	222	13.4.2. Retlig lovliggørelse. Fristforlængelse	248
12. Brugerbetaling og grønne afgifter	227	13.4.3. Henstilling („aftale“)	248
12.1. Betaling for kommunal forsyningsvirksomhed	228	13.4.4. Indskærpelse	249
12.1.1. Betaling for spildevand	229	13.4.5. Standsningspåbud og forbud	249
12.1.2. Betaling for drikkevand	231	13.4.6. Krav om retablering eller fjernelse af ulovlig virksomhed	249
12.1.3. Betaling for renovation	231	13.4.7. Selvhjælp	249
12.2. Diverse brugerbetaling	232	13.5. Civilretlige håndhævelsesmuligheder	250
12.2.1. Rottebekæmpelse	232	13.5.1. Fogedforbud	251
12.2.2. Godkendelse og tilsyn	232	13.5.2. Arrest	251
12.2.3. Bortskaffelsesgebyr	233	13.5.3. Erstatningssøgsmål	251
12.3. Grønne afgifter	233	13.6. Politianmeldelse og sagsbehandling før retten	254
12.3.1. Traditionelle bilafgifter m.m.	234	13.6.1. Tilsynsmyndighedens politianmeldelser	254
12.3.2. Traditionelle energifgifter	234	13.6.2. Private politianmeldelser	254
12.3.3. Nye energifgifter	235	13.6.3. Politiets og anklagemyndighedens behandling af sagen	255
12.3.4. Drikkevand og spildevand	236	13.6.4. Hvem tiltales?	256
12.3.5. Affald	236	13.6.5. Beregning af økonomisk fordel	257
12.3.6. Bekæmpelsesmidler	237	13.6.6. Påstand om bøde og konfiskation	258
12.3.7. Øvrige grønne afgifter	237	13.6.7. Sagsafslutning ved bødeforelæg	258
13. Håndhævelse	241	13.7. Retspraksis I: Strafbart forhold?	259
13.1. Problemer og strategier	241	13.7.1. Fortolkningsspørgsmål	259
13.1.1. De tidlige år under mbl. 73	241	13.7.2. Bevis: analyser og målinger	260
13.1.2. Håndhævelsesbetænkning og -lov	242	13.7.3. Tilregnelser	260
13.1.3. Tilsynsbetænkning 1985	242	13.7.4. Forældelse	261
13.1.4. Mbl. 91	243	13.8. Retspraksis II: Strafudmåling	262
13.1.5. Retshåndhævelselslov 1997. § 196 i straffeloven.	243	13.8.1. Udvikling	262
13.2. Tilsynsmyndighedens særlige redskaber	244	13.8.2. Industri: Formelle overtrædelser	263
13.2.1. Adgang uden retskendelse	244	13.8.3. Industri: Miljøskadelige overtrædelser	263
13.2.2. Ret til at kræve oplysninger om virksomhedens forurening	244	13.8.4. Kommuners overtrædelser	267
13.2.3. Underretning ved uheld	245	13.8.5. Landbrugets overtrædelser	267
13.3. Tilsynsmyndighedens pligt til at stoppe ulovligt forhold	245	13.8.6. Skærpende omstændigheder. Frihedsstraf	268
13.3.1. Mbl. § 68	245	13.8.7. Andre erhvervsmæssige overtrædelser	269
13.3.2. Konsekvenser af håndhævelsessvigt	246	13.8.8. Forbrugernes overtrædelser	270
13.4. Administrativ håndhævelse	246	13.8.9. Vurdering	270
13.4.1. Konstitutive og konstaterende retsakter	247	13.9. Andre spørgsmål i tilknytning til dommen.	271
		13.9.1. Rettighedsfrakendelse	271
		13.9.2. Tvangsbøder	271

EU-tilføjelse om omkostninger	272
EU-tilføjelse om Anke	272
Litteraturlisten	273
Stk.ordregister	274

Forkortelser

ADP	Affaldsdepotloven, lbkg. 939/1996
BAT	Best Available Techniques
BIF	Biologisk iltforbrug i 5 døgn
BK	bekendtgørelse
CFC	chlorfluorcarboner
CO	kulilte
CO ₂	kuldioxid
COD	Chemical Oxygen Demand
dy	dyreenhed
EU	EU-direktiv
DMU	Danmarks Miljø Undersøgelser
EMAS	Eco-Management and Audit System
FOB	Folketingets Ombudsmands Beretning
for	EU-forordning
FT	Folketingstidende
GEUS	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser
GMO	genetisk modificeret organisme
HHRD	højesteretsdom
hblkg.	husdyrgødningsbekendtgørelsen, bkg. 1159/1994
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
J	Juristen
KemL	Lov om kemiske stoffer og produkter, lbkg. 21/1996
KFF	Kendelser om fast ejendom
KL	Kommunernes Landsforening
KSL	kommunestyrelsesloven, lbkg. 615/1995
L	Lov
lbkg.	lovbekendtgørelse
LCA	Life Cycle Analysis
MAD	Miljøretlige Afgørelser og Domme
MAN	miljøankenævnet
mbl. 73	miljøbeskyttelseslov, L. 372/1973, senest lbkg. 68/1989
mbl. 91	miljøbeskyttelseslov, L. 358/1991, nu lbkg. 625/1997
MKN	miljøklagenævnet
MILKE	miljø- og levnedsmiddelkontrolenhed
MS	miljøstraffesagshæfte (se kap. 13, litteraturlisten)
N	kvælstof (i form af nitrater)

MILJØRET – MILJØBESKYTTELSE

er en oversigt over de mange hundrede regelsæt, som skal sikre miljøet i Danmark.

3. udgave samler de mange ændringer op, som er sket i de sidste tre år. Miljø- og Energiministeriet har været meget aktivt, og domstolene og Miljøklagenævnet har bidraget med mange principielle afgørelser. Alle vigtige afgørelser indtil 1. juli 1997 er indarbejdet.

Bogen henvender sig til jurister, der arbejder med miljøspørgsmål – advokater, studerende, anklagere, dommere m.fl. Den kan også med udbytte anvendes af andre i miljøsektoren, fx miljømedarbejdere i kommuner, amter, virksomheder og rådgivende ingeniørfirmaer. Forfatteren er vant til at undervise forskellige målgrupper.

*
Forfatteren, lic.jur. Mogens Moe, virker nu som advokat og har tidligere været chef for Miljøstyrelsens tilsyns- og lovkontor.

GADJURA

ISBN 87-607-0422-5

9 787607 042251